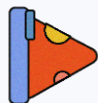

ประโยคในภาษาบาลี

ประโยค หรือ วากยะ หมายถึง กลุ่มบทตั้งแต่ ๒ บท ขึ้นไป ที่มีเนื้อความสัมพันธ์กัน

ส่วนประกอบของประโยค

ประโยคในภาษาบาลี มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ บทนาม และ บทกิริยาคุมพากย์

ประโยคภาษาบาลี ๕ ประเภท

๑. ประโยคกัตตุวากจ

กล่าวกัตตา-เน้นผู้กระทำ

สุโท โอทนํ ปจติ. พ่อครัว หุง ข้าวสุก.

๒. ประโยคกัมมวากจ

กล่าวกรรม-เน้นผู้ถูกกระทำ

สุเทน โอทโน ปจียเต. ข้าวสุก อันพ่อครัว หุง.

๓. ประโยคภาววากจ

กล่าวภาวะ-เน้นกิริยา

ปุริเสน ภูยเต. อันบุรุษ มีอยู่.

๔. ประโยคเหตุกัตตุวากจ

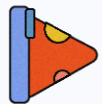
กล่าวผู้ใช้-เน้นผู้ใช้

สามิโก สุทํ โอทนํ ปาเจติ. นาย ยังพ่อครัว ให้หุง ข้าวสุก.

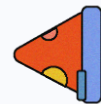
๕. ประโยคเหตุกัมมวากจ

กล่าวผู้ถูกใช้-เน้นผู้ถูกใช้

สามิเกน สุโท โอทนํ ปาจาปียเต. พ่อครัว อันนาย ให้หุง ข้าวสุก.

ประโยคในภาษาบาลี

ประโยค หรือ **วากยะ** หมายถึง กลุ่มบทตั้งแต่ ๒ บท ขึ้นไป ที่มีเนื้อความสัมพันธ์กัน

ตัวอย่างเช่น

อหิ พุทฺธิ วนฺทามิ. ข้าพเจ้า ขอน้อมไหว้ พระพุทธเจ้า

บทว่า **อหิ** (ข้าพเจ้า) เป็นบทกัตตา (ผู้กระทำ) เป็นประธาน ในบทกิริยาว่า **วนฺทามิ** (ขอน้อมไหว้) [อหิ สัมพันธ์กับ วนฺทามิ]

บทว่า **พุทฺธิ** (พระพุทธเจ้า) เป็นบทกรรม (ผู้ถูกกระทำ) ในบทกิริยาว่า **วนฺทามิ** (ขอน้อมไหว้) [พุทฺธิ สัมพันธ์กับ วนฺทามิ]

บทว่า **วนฺทามิ** (ขอน้อมไหว้) เป็นบทกิริยา (การกระทำ) ของบทว่า **อหิ** (ข้าพเจ้า) [วนฺทามิ สัมพันธ์กับ อหิ]

[คำว่า วากยะ มีรูปวิเคราะห์ว่า ปณฺติเตหิ วจิตฺพุฬิ ปกาเสตพฺพนฺติ **วากฺย**. ข้อความที่นักปราชญ์กล่าวหรือแสดง เรียกว่า วากยะ.]

ส่วนประกอบของประโยค

ประโยคในภาษาบาลี มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ **บทนาม** และ **บทกิริยาคุมพากย์** ในประโยคหนึ่ง ๆ อาจมีบทนามหลายบท แต่บทกิริยาคุมพากย์มีเพียงบทเดียว

ตัวอย่างเช่น

ประโยค (วากยะ)

บทนาม	บทกิริยาคุมพากย์	คำแปล
ปุริโส คามิ	คจฺจติ.	บุรุษ ไป สู่หมู่บ้าน

ในประโยคนี้ บทว่า **ปุริโส** เป็นประธาน บทว่า **คามิ** เป็นกรรม ซึ่งเป็นบทนามทั้ง ๒ บท ส่วนบทว่า **คจฺจติ** เป็นบทกิริยาคุมพากย์ ซึ่งมีบทเดียว

ประโยคภาษาบาลี

ประโยคภาษาบาลี จำแนกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑. ประโยคกัตตฺวาจก-เน้นผู้กระทำ

สุโท โอทนํ ปจติ. พ่อครัว หุง ข้าวสุก.

๒. ประโยคกัมมวาจก-เน้นผู้ถูกกระทำ

สุเทน โอทโน ปจียเต. ข้าวสุก อันพ่อครัว หุง.

๓. ประโยคภาววาจก-เน้นกิริยา

ปุริเสน ญยเต. อันบุรุษ มีอยู่.

๔. ประโยคเหตุกัตตฺวาจก-เน้นผู้ใช้

สามีโก สุทํ โอทนํ ปาเจติ. นาย ยังพ่อครัว (ใช้พ่อครัว) ให้หุง ข้าวสุก.

๕. ประโยคเหตุกัมมวาจก-เน้นผู้ถูกใช้

สามีเกน สุโท โอทนํ ปาจาปียเต. พ่อครัว อันนาย ให้หุง ข้าวสุก.

๑. ประโยคกัตตฺวาจก

ประโยคกัตตฺวาจก คือ ประโยคที่ **กล่าวกัตตา** (ผู้กระทำ) เป็นประธาน (เน้นกัตตาเป็นหลัก)
ตัวอย่างเช่น

สุโท โอนน์ ปจติ. **พ่อครัว** หุง ข้าวสุก.

บทกัตตา (ประธาน)

บทกรรม

บทกิริยา

สุโท

โอนน์

ปจติ.

สุโท (พ่อครัว) เป็นบทกัตตา (ประธาน) ผู้ทำกิจาเอง (ผู้ทำกิจาหุงเอง)

โอนน์ (ข้าวสุก) เป็นบทกรรม ผู้ถูกกระทำ (ผู้ถูกหุง)

ปจติ (หุง) เป็นบทกิริยาอาขยาตกัตตฺวาจก (กล่าวกัตตา) คือกล่าวว่า สุโท
เป็นผู้ทำกิจาหุงเอง

ตัวอย่างประโยคบาลี

อุปาสโก วิหาริ คจฺฉติ. **อุบาสก** ไป สู่วัด.

๒. ประโยคกัมมวาจก

ประโยคกัมมวาจก คือ ประโยคที่ **กล่าวกรรม** (ผู้ถูกกระทำ) เป็นประธาน (เน้นกรรมเป็นหลัก)

ตัวอย่างเช่น

สุเทน โอทโน ปจียเต. ข้าวสุก อันพ่อครัว หุง.

บทกัตตา (อนภิตกัตตา)

บทกรรม (ประธาน)

บทกิริยา

สุเทน

โอทโน

ปจียเต

สุเทน (อันพ่อครัว) เป็นบทกัตตา (อนภิตกัตตา) ผู้ทำกริยาหุง

โอทโน (ข้าวสุก) เป็นบทกรรม (วุตตกัมมะ) ผู้ถูกหุง

ปจียเต (หุง) เป็นบทกิริยาอาชยาต กัมมวาจก (กล่าวบทกรรม) คือกล่าวว่า โอทโน เป็นผู้ถูกกระทำ

ตัวอย่างประโยคบาลี

อุปาสเกน วิหาโร คจฉียเต. วัด อันอุบาสก ไป.

๓. ประโยคภาววาจก

ประโยคภาววาจก คือ ประโยคที่ กล่าวภาวะ คือ ความมี, ความเป็น (เน้นกิริยาเป็นหลัก)

ตัวอย่างเช่น

ปุรีเสน ภูยเต. อันบุรุษ มียู่.

บทกัตตา (อนภิตกัตตา)

บทกิริยา

ปุรีเสน

ภูยเต

ปุรีเสน (อันบุรุษ) เป็นบทกัตตา (อนภิตกัตตา)

ภูยเต (มี, มียู่) เป็นบทกิริยาอาขยาต ภาววาจก (กล่าวภาวะ) คือกล่าวบทกิริยา
ภูยเต เป็นสำคัญ

ตัวอย่างประโยคบาลี

อุปาสเคน จียเต. อันอุบาสก ยิน.

๔. ประโยคเหตุกัตตฺวาจก

ประโยคเหตุกัตตฺวาจก คือ ประโยคที่ **กล่าวผู้ใช้** ให้คนอื่นกระทำเป็นประธาน (เน้น**ผู้ใช้**เป็นหลัก)

ตัวอย่างเช่น

สามิโก สุทฺ โหนํ ปาเจติ. นาย ยังพ่อครัว (ใช้พ่อครัว) ให้หุง ข้าวสุก.

เหตุกัตตา (ประธาน)	การิตกรรม	อวุตตกรรม	กิริยา
สามิโก	สุทฺ	โหนํ	ปาเจติ.
สามิโก (นาย)	เป็นบทประธาน เหตุกัตตา (ผู้ใช้พ่อครัว) ให้ทำกิริยา (หุง)		
สุทฺ (ยังพ่อครัว)	เป็นการิตกรรม (ผู้ถูกใช้, ผู้ถูกนายใช้)		
โหนํ (ข้าวสุก)	เป็นบทกรรม (อวุตตกัมมะ)		
ปาเจติ (ให้หุง)	เป็นบทกิริยาอาขยาต เหตุกัตตฺวาจก กล่าวผู้ใช้ให้กระทำ (สามิโก) เป็นประธาน		

ตัวอย่างประโยคบาลี

เถโร อุปาสกํ วิหารํ คจฺฉาเปติ. พระเถระ ยังอุบาสก ให้ไป สู่วัด

๕. ประโยคเหตุกัมมวาจก

ประโยคเหตุกัมมวาจก คือ ประโยคที่กล่าว ผู้ถูกใช้ให้กระทำ เป็นประธาน (เน้นผู้ถูกใช้เป็นหลัก) ตัวอย่างเช่น

สามิเกน สุโท โอนน์ ปาจาปิยเต. พ่อครัว อন্নนาย ให้หุง ข้าวสุก.

เหตุกัตตา (ประธาน) วุตตกรรม (เหตุกัมมะ) อวุตตกรรม กิริยา

สามิเกน

สุโท

โอนน์

ปาจาปิยเต.

สามิเกน (อन्नนาย) เป็นเหตุกัตตา ผู้ใช้คนอื่น (ใช้พ่อครัว) ให้ทำกิริยา (หุง)

สุโท (พ่อครัว) เป็นบทวุตตกรรม ในบทกิริยา ปาจาปิยเต (เป็นเหตุกัมมะ ของ ณาเป ปัจจัย ใน ปาจาปิยเต)

โอนน์ (ข้าวสุก) เป็นบทกรรม (อวุตตกรรม)

ปาจาปิยเต (ให้หุง) เป็นบทกิริยาอาชยาต เหตุกัมมวาจก กล่าว (สุโท) ผู้ถูก (สามิเกน) ใช้ให้ทำ กิริยา (หุง)

ตัวอย่างประโยคบาลี

เถเรน อุปาสโก วิหาริ คจฉापियเต. อุบาสก อันพระเถระ ให้ไป สู่วัด.